

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Positie CDA legt existentiële crisis bloot

Oneens, de partij laat zien midden in de samenleving te staan

door Mirjam Sterk De auteur is gedeputeerde van de Provinciale Staten Utrecht en was onder meer Tweede Kamerlid voor het CDA (2002-2012).

Ik liep in 2021 tussen de door de orkaan verwoeste trailers in het zuiden van Louisiana. De *Confederate flags* wapperden je tegemoet. In het boek *Strangers in their own land* beschrijft hoogleraar sociologie Arlie Russell Hochschild de ratio achter het gegeven dat juist de mensen die ik hier sprak, en die in hun nood volledig afhankelijk zijn van hulp van de overheid, diezelfde overheid wantrouwen.¹ Bij hen overheerst de angst dat de American dream waarvoor hun ouders leefden, voor hen onbereikbaar is geworden. Oud-president Trump werd niet voor niets groot met de slogan 'Make America great again'. Het was een lonkend perspectief voor mensen die zich in hun eigen land ontheemd voelden.

In mijn Amerikaanse woonwijk daarentegen, waar de huizen elk jaar groter werden, stemde vrijwel iedereen op de democraat Biden. Het leven van mijn burens voltrok zich in koffiebars bij boekhandels, terwijl ze de laatste

artikelen uit *The Washington Post* bespraken.

Niet eerder zag ik zoveel verdeeldheid in een land dan tijdens de afgelopen jaren dat ik in Amerika woonde. Verdeeldheid die resulteerde in de ongekende bestorming van het Capitool, het politieke hart van de grootste democratie ter wereld, waarvan ik ooggetuige was. Parallele samenlevingen waarin geweld niet geschuwd wordt. Politiek gezien overheerst het wantrouwen naar elkaar.

Kijkend naar Nederland zag ik dezelfde tendensen. Protesterende boeren, demonstraties tegen de coronamaatregelen. Groepen die zich achtergesteld en miskend voelen. Een politiek met afbrokkelend gezag. In Amerika groeide mijn overtuiging dat ik wilde bijdragen aan het tegengaan van deze polarisatie. Daarom stak ik begin dit jaar de oceaan over toen ik de kans kreeg om CDA-gedeputeerde te worden.

Het rapport *Zij aan zij* beschrijft hoe het CDA altijd een partij is geweest van het politieke midden.² Maar zeker ook een partij waarvan de leden *midden in* de samenleving staan. Daarmee wordt bedoeld dat CDA'ers altijd mensen zijn die actief zijn in allerlei rollen: ouder, werknemer, vrijwilliger, bestuurslid of politicus. Alsof ze midden op het dorpsplein staan. Daar vindt het gesprek plaats, spreken mensen over hun zorgen en dromen, en worden verschillen overbrugd en plannen gesmeed. Die worteling in de haarvaten van de samenleving is cruciaal om een politiek te kunnen voeren die gedragen is. Dat is de traditie waarbinnen het CDA zich altijd thuis heeft gevoeld.

Daaruit volgt dat het CDA ook altijd bestuurlijke verantwoordelijkheid heeft willen dragen. Goede bestuurders luisteren naar de samenleving en proberen bruggen te slaan. Ook – en misschien wel juist – als het moeilijk is.

Meer nog dan trouw aan een kabinet, is trouw aan jezelf nodig

De laatste jaren kreeg het CDA geregeld het verwijt dat het onzichtbaar was. Ik herken dat verwijt, al is het ook van vele tijden. De tijd waarin we leven kenmerkt zich door existentiële crises. Veel zekerheden staan door externe gebeurtenissen op het spel, zoals de kosten voor energie vanwege de oorlog in Oekraïne. Ook de overheid zelf heeft sterk aan gezag ingeboet, door haar al te technocratische benadering van vraagstukken en haar onvermogen om een passend antwoord te formuleren. De menselijke maat is verdwenen; vele groepen mensen voelen zich ontheemd. Daar draagt ook het CDA verantwoordelijkheid voor.

Dat gegeven moet het CDA zich zeer aantrekken. Wij zijn van de traditie van gespreide verantwoordelijkheid, waarbij de overheid niet vertrekt vanuit zichzelf, maar vanuit mensen en hun verbanden. Draagvlak is iets wat ontstaat van onderop, en niet iets wat van bovenaf kan worden opgelegd.

We bevinden ons in een situatie waarin de menselijke maat zoek lijkt, op tal van dossiers. Dat vraagt om leiderschap. Dat leiderschap is niet: 'We doen het omdat we het zo hebben afgesproken.' Leiderschap is naar een oplossing toewerken in een gesprek op basis van wederkerigheid. Erkennen dat je soms te snel wilt, en een stap terug moet doen. Dat gesprek schuurt, en kost soms meer tijd dan we zouden willen.

Als antwoord op het tanende gezag van de overheid zou dit kabinet, waaraan ook wij deelnemen, nieuw 'elan' tonen. Meer nog dan trouw aan een kabinet, is trouw aan jezelf nodig. Zo word en blijf je herkenbaar. Als je constateert dat mensen overvraagd worden, dat de verbinding verdwenen lijkt tussen de mensen die het moeten doen en de Haagse werkelijkheid, ben je het als christendemocraat aan jezelf verplicht om een streep te trekken en een stap terug te zetten. Dat is wat mij betreft het 'nieuwe elan'. Toegegeven, het was beter geweest als de politiek leider dat pleidooi vanuit de Tweede Kamer had kunnen doen. Maar toen Wopke Hoekstra zei dat de verbinding met de samenleving moet worden hersteld, verwoordde hij ook mijn hartenkreet. En die van vele mensen om mij heen. Christendemocratische politiek is niet vrijblijvend.

1 Arlie Russell Hochschild, *Strangers in their own land. Anger and mourning on the American Right*. New York: The New Press, 2018.

2 Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, *Zij aan zij. Toekomstperspectief voor Nederland in 2030*. Den Haag: CDA, juli 2020.